

شوی در طاق‌دیس

در تفسیر اخلاقیات

www.ketab.ir

خوش‌نیت، مرتضی. ۱۳۵۲-	PIR
	۷۴۶۴
مثنوی در طاق‌دیس / مرتضی خوش‌نیت	/ ۲۰۸ ط
همدان: انتشارات برکت کوثر، ۱۳۹۵	/ ۹ خ
۱۴۸ ص.	۱۳۹۵
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۲۵-۰۲۱-۴	
۱. نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵ - ۱۲۴۵ ق. طاق‌دیس - نقد و تفسیر	
۲. شعر فارسی - قرن ۱۳ ق. - تاریخ و نقد الف. عنوان	
۲۹۷/۲۱۸	

انتشارات برکت کوثر
ناشر برگزیده استان

نام کتاب: مثنوی در طاق‌دیس
مؤلف: مرتضی خوش‌نیت
طراحی جلد: تبلیغات آپادانا
نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

نشانی: همدان - چهارراه تختی، انتشارات برکت کوثر
تلفن: ۰۹۱۸۸۱۵۹۰۴۵ - ۳۲۵۳۱۱۷۸

فهرست

۱۳	مقدمه
۱۵	فصل اول
۱۵	روزگار نراقی و مولوی
۱۷	زندگانی ملا احمدنراقی
۲۲	مثنوی طاق‌دیس
۲۶	زندگانی مولی
۲۹	مثنوی معنوی
۳۳	تصوف و عرفان
۳۳	تعریف تصوف:
۳۳	مبانی تصوف و عرفان اساسی، در جهت تفهیم:
۳۳	تفاوت تصوف و عرفان
۳۳	مقامات واحوال در عرفان:
۴۱	فصل دوم
۴۱	دیدگاه عرفانی مولوی و نراقی
۴۳	مضامین عرفانی مشترک در مثنوی طاق‌دیس و مثنوی معنوی
۴۳	مقام توبه
۴۳	مقام توبه در طاق‌دیس:
۴۵	مقام توبه در مثنوی معنوی:
۴۷	مقام ورع
۴۷	مقام ورع در طاق‌دیس:
۴۷	مقام ورع در مثنوی معنوی:
۴۹	مقام زهد
۴۹	مقام زهد در طاق‌دیس:
۴۹	مقام زهد در مثنوی معنوی:
۵۱	مقام فقر
۵۱	مقام فقر در طاق‌دیس:

۵۲	مقام فقر در مثنوی معنوی:
۵۳	مقام صبر
۵۳	مقام صبر در طاق‌دیس:
۵۴	مقام صبر در مثنوی معنوی:
۵۷	مقام توکل
۵۷	مقام توکل در طاق‌دیس:
۵۸	مقام توکل در مثنوی معنوی:
۶۰	مقام رضا
۶۰	مقام رضا در طاق‌دیس:
۶۰	مقام ریا در مثنوی معنوی:
۶۲	مقام تسلیم
۶۲	مقام تسلیم در مثنوی معنوی:
۶۲	مقام تسلیم در مثنوی معنوی:
۶۴	احوال
۶۴	مراقبه
۶۴	مراقبه در طاق‌دیس:
۶۴	مراقبه در مثنوی معنوی:
۶۵	قرب
۶۵	قرب در طاق‌دیس:
۶۵	قرب در مثنوی معنوی:
۶۶	محبت
۶۶	محبت در طاق‌دیس:
۶۶	محبت در مثنوی معنوی:
۶۸	خوف
۶۸	خوف در طاق‌دیس:
۶۸	خوف در مثنوی معنوی:
۶۹	رجاء
۶۹	رجاء در طاق‌دیس:

رجاء در مثنوی معنوی :	۶۹
شوق و انس	۷۱
شوق و انس در طاق‌دیس:	۷۱
شوق و انس در مثنوی معنوی:	۷۱
مشاهده	۷۲
مشاهده در طاق‌دیس:	۷۲
مشاهده در مثنوی معنوی:	۷۲
یقین	۷۴
یقین در طاق‌دیس:	۷۴
یقین در مثنوی معنوی:	۷۴
اطمینان	۷۶
اطمینان در طاق‌دیس:	۷۶
اطمینان در مثنوی معنوی:	۷۷
ذکر	۷۸
ذکر در طاق‌دیس:	۷۸
ذکر در مثنوی معنوی	۷۸
کنکاش در فرم محتوای دو مثنوی	۷۹
پیر، قطب، مراد	۷۹
مضمون پیر، قطب در طاق‌دیس نراقی:	۷۹
مضمون پیر، قطب در مثنوی معنوی:	۸۰
مضمون بیت آغازین	۸۲
بیت آغازین در طاق‌دیس:	۸۲
بیت آغازین در مثنوی معنوی:	۸۲
عشق، عاشق، معشوق	۸۲
عشق، عاشق و معشوق در طاق‌دیس:	۸۳
عشق، عاشق و معشوق در مثنوی معنوی:	۸۳
رحمت الاهی و توفیق توبه‌ی گناهکاران	۸۳
رحمت الاهی و توفیق توبه‌ی گناهکاران در طاق‌دیس:	۸۵

- رحمت الاهی و توفیق توبه‌ی گناهکاران در مثنوی معنوی: ۸۵
- گذشتن از همه چیز در راه خدا ۸۵
- گذشتن از همه چیز در راه خدا در طاق‌دیس: ۸۶
- گذشتن از همه چیز در راه خدا در مثنوی معنوی: ۸۷
- اغتنام فرصت ۸۹
- اغتنام فرصت در طاق‌دیس: ۸۹
- مضمون اغتنام فرصت در مثنوی معنوی: ۸۹
- مذهب ۹۱
- مذهب در طاق‌دیس: ۹۱
- مذهب، در مثنوی معنوی: ۹۱
- دنیا ۹۲
- مضمون دنیا در طاق‌دیس: ۹۲
- مضمون دنیا در مثنوی معنوی: ۹۲
- حدیث موت‌و‌اقبل ان تموتوا ۹۳
- مضمون حدیث موت‌و‌اقبل ان تموتوا در طاق‌دیس: ۹۳
- مضمون حدیث موت‌و‌اقبل ان تموتوا در مثنوی معنوی: ۹۴
- تخلقوا با خلاق الله ۹۴
- مضمون تخلقوا با خلاق الله در طاق‌دیس: ۹۴
- مضمون تخلقوا با خلاق الله در مثنوی معنوی: ۹۵
- مضمون حُسن مطلق ۹۵
- حُسن مطلق در طاق‌دیس: ۹۵
- حُسن مطلق در مثنوی معنوی: ۹۵
- مضمون هبوط آدم(ع) (اختیار ذاتی) ۹۶
- هبوط آدم(ع) (اختیار ذاتی) در طاق‌دیس: ۹۶
- هبوط آدم(ع) (اختیار ذاتی) در مثنوی معنوی: ۹۶
- معرفت و انسان کامل ۹۷
- مضمون معرفت و انسان کامل در طاق‌دیس: ۹۷
- مضمون معرفت و انسان کامل در مثنوی معنوی: ۹۸

۹۹	حکایت مرد عارف و بریدن دست او به جای دزدان
۹۹	حکایت مرد عارف و بریدن دست او به جای دزدان در طاق‌دیس:
۱۰۱	حکایت مرد عارف و بریدن دست او به جای دزدان در مثنوی معنوی:
۱۰۳	واقعه‌ی عاشورا
۱۰۳	واقعه‌ی عاشورا از نگاه نراقی در طاق‌دیس:
۱۰۳	واقعه‌ی عاشورا نگاه مولوی در مثنوی معنوی:
۱۰۴	بعضی از انتقادات ملا احمد نراقی:
۱۰۷	مضمون شصت و نهم مثنوی معنوی:
۱۰۹	غفلت
۱۰۹	غفلت در طاق‌دیس:
۱۰۹	غفلت در مثنوی معنوی:
۱۰۹	حسد
۱۰۹	حسد در طاق‌دیس:
۱۰۹	حسد در مثنوی معنوی:
۱۱۰	عقل معاد
۱۱۰	عقل معاد در طاق‌دیس:
۱۱۱	عقل معاد در مثنوی معنوی:
۱۱۲	ابلیس
۱۱۲	ابلیس در طاق‌دیس:
۱۱۳	ابلیس در مثنوی معنوی:
۱۱۴	إن للقرآن ظهراً و بطناً
۱۱۴	مضمون حدیث إن للقرآن ظهراً و بطناً در طاق‌دیس:
۱۱۵	مضمون حدیث إن للقرآن ظهراً و بطناً در مثنوی معنوی:
۱۱۶	جبر و اختیار
۱۱۶	جبر و اختیار در طاق‌دیس:
۱۱۶	جبر و اختیار در مثنوی معنوی:
۱۱۸	اتحاد و اتفاق جان‌های پاک
۱۱۸	اتحاد و اتفاق جان‌های پاک در طاق‌دیس:

۱۱۸.....	اتحاد و اتفاق جان‌های پاک در مثنوی معنوی:
۱۱۹.....	ایثار جان
۱۱۹.....	ایثار جان در طاق‌دیس:
۱۱۹.....	ایثار جان در مثنوی معنوی:
۱۲۰.....	در بیان حدیث أَكْثَرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْبَلَّةُ
۱۲۰.....	مضمون حدیث اکثر اهل الجنة در طاق‌دیس:
۱۲۰.....	مضمون حدیث اکثر اهل الجنة در مثنوی معنوی:
۱۲۱.....	حکایت مشترک با مضمون اهل و عیال و مال فتنه‌اند.....
۱۲۱.....	مضمون حکایت در طاق‌دیس:
۱۲۲.....	مضمون حکایت در مثنوی معنوی:
۱۲۳.....	حکایت در باران و درخت میوه تلخ در طاق‌دیس:
۱۲۴.....	حکایت لقمان و نذریدن میوه تلخ در مثنوی معنوی:
۱۲۵.....	مضمون حدیث لَوْلَا تَبَاخُّتُ الْأَفْلَاقُ
۱۲۵.....	حدیث لَوْلَا تَبَاخُّتُ الْأَفْلَاقُ در طاق‌دیس:
۱۲۶.....	حدیث لَوْلَا تَبَاخُّتُ الْأَفْلَاقُ در مثنوی معنوی:
۱۲۷.....	حدیث قدسی كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَعْرِفَ فَخَافْتُ الْخَلْقَ لِكَيْ أَعْرِفَ.....
۱۲۸.....	حکایت گردو فروش و طرآر.....
۱۲۸.....	حکایت گردو فروش و طرآر در طاق‌دیس:
۱۳۰.....	شباهت در فرم سرودن دو مثنوی.....
۱۳۳.....	دنیا جمع اضداد.....
۱۳۳.....	دنیا جمع اضداد در طاق‌دیس:
۱۳۴.....	دنیا جمع اضداد در مثنوی معنوی:
۱۳۵.....	اختلاف کردن در چگونگی و شکل پیل در مثنوی معنوی.....
۱۳۷.....	فصل سوم.....
۱۳۹.....	منابع و مأخذ.....

مقدمه

هرکس تاملی اندک در اشعار ملا احمدنراقی در «طاقدیس» و «مثنوی» مولوی داشته باشد، به خوبی درمی یابد که درست است، در فرم و سبک و شیوهی داستان‌پردازی ملا احمدنراقی، طاقدیس را به تقلید از مثنوی معنوی سروده است و به وضوح مدت زمانی را با مطالعه مثنوی عجمین بوده، اما در بیان محتوا و افکار تفاوت قابل ملاحظه‌ای در انتقال مفاهیم به خواننده خود دارد.

پژوهش‌های متعددی در شناساندن هر یک از این دو مثنوی انجام شده است. من در این کتاب بر اساس مطالعه، فهرست و ابتدائی که از این دو مثنوی دارم. به بیان مسأله، بحث اصلی و در انتها به نتیجه‌گیری حاصل از پرداختن مثنوی مولوی جلال‌الدین محمد بن محمد بلخی (۶۷۲-۶۰۴هـ.ق) بر شاعران ایرانی تأثیرات، سبک و قابل ملاحظه‌ای گذاشته است.

از جمله کسانی که از کتاب مثنوی از لحاظ سبک و محتوا تأثیرات فراوان برداشته حاج ملا احمد نراقی (۱۲۲۴-۱۱۸۵هـ.ق)، عارف، فقیه، شاعر و شاعر قرن سیزده هجری قمری است. در بسیاری موارد شیوهی مولوی را در فرم و محتوا برای بیان اندیشه‌های خود برگزیده است. آیات آغازین این مثنوی می‌تواند گواه مدعای ما باشد.

ای رفیقان بشنوید این داستان بشنوید، این داستان از راستان

پادشاهی بود در ملک جهان مالک الملک جهان در ملک جان

(نراقی ۱۱۸۵-۱۱۸۶)

هدف ما برابر نهادن ارزش‌های معنوی و صوری در این کتاب نیست بلکه مسأله مهم نشان دادن شباهت‌ها و تفاوت‌های مثنوی طاقدیس با مثنوی مولوی. در کل نمایاندن غث و سمین کار ملا احمد نراقی است که تا چه میزان توانسته با الگوبرداری همه جانبه از مثنوی مولوی افکار و اندیشه‌های عرفانی کلامی خود را بیان کند.